

JUSTITIARIUS I HØYESTERETT

Oslo, 7. februar 2012

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Jnr. 2544/2012

Høring – NOU 2011:13 Når sant skal skrives

Det vises til Justisdepartementets høringsbrev 30. august 2011 (ref.: 201105936 ES KES/IHO/bj) vedlagt Juryutvalgets utredning NOU 2011:3 Når sant skal skrives.

Saken er behandlet på fellesmøte for Høyesteretts dommere.

Det sentrale spørsmålet som behandles i Juryutvalgets utredning er, som kjent, hvordan lekdommerdeltakelsen skal organiseres i fremtiden i saker som i dag behandles med lagrette. Fem av utvalgets medlemmer, herunder lederen, foreslår at lagretten skal videreføres med betydelige endringer i forhold til dagens ordning. De fem øvrige utvalgsmedlemmene foreslår derimot at det skal innføres en meddomsrettsordning. Valget mellom de to alternativene er et spørsmål som Høyesterett ikke finner det riktig å konkludere på.

En betydelig svakhet ved dagens lagretteordning er at juryen aldri begrunner sin kjennelse, jf. straffeprosessloven § 373.

Begge forslagene innebærer at alle dommer i fremtiden vil bli begrunnet – både fellende og frifinnende. Dette vil medføre en betydelig forbedring ved behandlingen av de aktuelle sakene som stort sett utgjør de alvorligste straffesakene som forelegges våre domstoler. Vi viser her til vår høringsuttalelse av 14. desember 2006 til ”hurtigere behandling av straffesaker” hvor det uttales:

”Når det gjelder spørsmålet om juryen skal pålegges å gi en begrunnelse for sitt svar, vil vi bemerke at det fra et rettssikkerhetssynspunkt er meget betenkelig at de mest inngripende avgjørelser mot enkeltpersoner i vårt samfunn, og som endelig avgjør skyldspørsmålet i de mest alvorlige straffesakene, er ubegrunnede. Det må være et overordnet mål å utforme prosessreglene slik at grunnleggende rettssikkerhetshensyn ivaretas.”

Forslagene atskiller seg imidlertid på et vesentlig punkt: Forslaget fra ”meddomsrettsfraksjonen” innebærer at begrunnelsen utformes *før* dom avsies, idet straffeprosessloven §§ 39 og 40 ikke åpner for etterfølgende begrunnelse. Etter ”lagrettefraksjonens” forslag skal derimot den foreløpige begrunnelsen for avgjørelsen av skyldspørsmålet gis *etter* at de to fraksjonene har votert over skyldspørsmålet, jf. lovutkastet § 373 femte ledd sammenholdt med utkastet §§ 371 og 372.

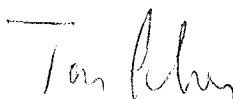
Både i plenumsdommen i Rt. 2009 side 750 avsnitt 35 og i NOU 2011:13 side 86 fremheves det at et av hovedformålene med en begrunnelsesplikt er å sikre en ”reell og samvittighetsfull prøving” av saken. All dommererfaring tilsier at gjennomtenkte avgjørelser best sikres når begrunnelsen må utformes *før* voteringen finner sted. Dette illustreres av at vi har flere eksempler på opphevelse når domsgrunnene har vært utformet etter at dommen ble avsagt, jf. Rt. 1966 side 497, 1985 side 1006 og 1995 side 616. Av størst interesse er avgjørelsen i Rt. 1985 side 1006 hvor Høyesterett la til grunn at feilen var en relativ opphevelsesgrunn, men likevel opphevet dommen. I den sammenheng uttaler førstvoterende (side 1008):

”Det mest alvorlige tiltalepunkt i den foreliggende sak gjaldt overtredelse av straffelovens § 242 annet ledd. Dette er en bestemmelse som kan reise vanskelige bevis- og avgrensingsspørsmål. Domfelte hadde ikke erkjent seg skyldig, og det ble ført vitner om hvordan ulykken hadde funnet sted. Jeg kan i dette tilfelle ikke se bort fra at feilen kan ha virket bestemmende på dommens innhold, og dommen må derfor oppheves.”

Dette innebærer at forslaget fra ”meddomsrettsfraksjonen” er best egnet til å ivareta dette formålet.

I mandatet punkt 2.3 uttales det at ”Justisdepartementet mener gode grunner taler for at det bør innføres en plikt til å ta opp forklaringer fra hovedforhandlingen i tingretten i straffesaker”. Dette forslaget tiltres. I denne sammenheng viser vi særlig til at en dokumentasjon av tingrettens forhandlinger er viktig for lagmannsrettens ankeprøving, for ved en ankeforhandling å dokumentere eventuelle endringer i tidligere forklaringer og for Gjenopptakelseskommissjonens behandling av begjæringer om gjenåpning.

For det tilfellet at det innføres en slik plikt, ble utvalget bedt om å uttale seg ”om det bør være adgang til å spille av opptakene i ankeforhandlingen til erstatning for nye vitneforklaringer. Slik avspilling vil kunne spare fornærmede fra å måtte forklare seg flere ganger”. I forslaget til ny § 331 femte ledd går et samlet utvalg inn for at det bør åpnes en begrenset adgang til dette for fornærmede og særlig sårbare vitner – forutsatt at vedkommende møter til ankeforhandlingen for å kunne svare på eventuelle supplerende spørsmål. Forutsetningen er at en fullstendig ny forklaring vil representere ”en uforholdsmessig tung byrde og retten finner det forsvarlig av hensyn til sakens opplysning at avspilling finner sted”. Høyesterett er enig i at dersom det åpnes for en avspillingsordning, må vilkårene for det være strenge. Vi er enig med utvalget når det på side 208 uttaler at ”[h]vis man først skal ha et system hvor det er full overprøving, må også behandlingen være fullverdig i begge instanser”.

Tore Schei